

ВЛАДИМИР ХРИСТОВ

Дипломиран експерт-счетоводител

Регистриран одитор

Владимир Христов е роден на 20.04.1972 г. в гр. София.

През 1996 г. завършва Университет за национално и световно стопанство, специалност

"Счетоводство и контрол".

От 2001 г. е дипломиран експерт-счетоводител и регистриран одитор, член на Институт на дипломираните експерт-счетоводители.

Бил е член на Редакционния съвет на Списание ИДЕС.

Бил е председател на Комисия по подготовка и провеждане на изпит по данъчно и осигурително право за правоспособност на дипломиран експерт-счетоводител.

ЗАПИСЪТ НА ЗАПОВЕД В ПРАВЕН И СЧЕТОВОДЕН АСПЕКТ**Резюме**

Макар и ограничено, записът на заповед има своето място в търговския оборот в страната. В разработката са разгледани някои правни и счетоводни аспекти на записа на заповед. Специално внимание е отделено на базисните преценки, които следва да бъдат направени при вземане на решение дали дадено джиросване (прехвърляне) на запис на заповед отговаря на критериите за отписване на финансов актив. Представени са примерни казуси и модели за счетоводното отразяване на първоначалните и последващи оценки, прекласификацията, обезценките и отписването на записа на заповед.

VLADIMIR HRISTOV

Certified Public Accountant

Registered Auditor

LEGAL AND ACCOUNTING ASPECTS OF A PROMISSORY NOTE**Summary**

A promissory note has, although to a limited extent, a role to play in the commercial turnover in the country. The study discusses some legal and accounting aspects of the promissory note. Special attention has been paid to the basic judgements which should be made in taking a decision whether an endorsement (transfer) of a promissory note satisfies the criteria for derecognition of a financial asset. The paper provides illustrative case studies and accounting treatment models of the initial and subsequent measurements, reclassification, impairment and derecognition of a promissory note.

Увод

В настоящата разработка се изследват ролята и мястото на записа на заповед в търговските правоотношения между търговскоправните субекти. Стига се до извода, че в страната записът на заповед, макар и ограничено, има своето място. Изследвани са конкретни практически ситуации на издаване и джиросване (прехвърляне) на запис на заповед, като е отделено внимание на факта, че записът на заповед по принцип опосредства търговския кредит, защото по такъв начин се оформя писмено продажбата на стоки на кредит. Систематизирани са основните предимства на записа на заповед, както и качеството му на лесно прехвърлима ценна книга. Представен е критичен анализ на нормативната рамка по проблематиката. Изричната правна уредба на записа на заповед се съдържа в чл. 535-538 от Търговския закон (ТЗ). Поради обстоятелството, че записът на заповед е вид полица, за него се прилагат разпоредбите на ТЗ за менителницата (чл. 455-534 от ТЗ), доколкото са съвместими с неговото естество. Подчертава се, че в контекста на приложимите в Република България Национални счетоводни стандарти записът на заповед е финансов инструмент.

Изследователската цел в разработката е да се представят модели за счетоводно отразяване на записа на заповед с приложно значение. За постигането на целта се систематизират следните задачи:

- да се представи критичен анализ на нормативната рамка, регламентираща записа на заповед;

- да се анализира правната уредба на въпросите, свързани със счетоводното отразяване на записа на заповед в контекста на приложимите в Република България Национални счетоводни стандарти;
- да се представят приложни модели за счетоводно отразяване на записа на заповед.

1. Правни аспекти на записа на заповед

Полицата е обобщаващ термин на правната доктрина, тъй като се използва за обозначаване както на менителницата, така и на записа на заповед.

Записът на заповед е първата разновидност на полицата, която исторически е възникнала в практиката на банките. Чрез него банкерът се е задължавал сам да плати на друго място посочената парична сума. Първите данни за запис на заповед датират от 1155 г. в регистрите на генуезкия нотариус Скриба.

Изричната правна уредба на записа на заповед се съдържа в чл. 535-538 от ТЗ. Поради обстоятелството, че записът на заповед е вид полица, за него се прилагат разпоредбите за менителницата (чл. 455-534 от ТЗ), доколкото са съвместими с неговото естество (чл. 537 от ТЗ).

ТЗ не съдържа легална дефиниция на записа на заповед.

В правната доктрина се поддържа, че по своята правна същност записът на заповед е едностранно безусловно обещание на неговия издател да плати на падежа на заповедта на друго лице, наречено поемател, определена парична сума, т.е. записът на заповед е едностранна търговска сделка, тъй като съдържа едностранно волеизявление на нейния издател. Издателят е лицето, което се задължава едностранно да плати сумата. То е длъжник по записа на заповед. Поемателят е кредитор на парите по записа на заповед, като придобива от него облигационно право да получи написаната върху записа на заповед парична сума.

Записът на заповед е писмен документ със строго определени от ТЗ форма и съдържание, който може да се прехвърля на други лица и с това да се прехвърля и правото на парично вземане по него.

Записът на заповед е вид ценна книга, тъй като в нея е материализирано едно субективно право на парично вземане по такъв начин, че без нея то не може да се предави на друго лице, нито да се прехвърли на друго лице.

Записът на заповед е и частен писмен документ, което означава, че той е доказателство, че изявленията, които се съдържат в него, са направени от неговия издател.

Записът на заповед трябва да бъде в писмена форма и съгласно чл. 535 от ТЗ трябва да съдържа следните реквизити:

- наименованието „запис на заповед“ в текста на документа на езика, на който е написан;
- безусловно обещание да се плати определена сума пари;
- падеж;
- място на плащането;
- името на лицето, на което или на заповедта на което трябва да се плати;
- дата и място на издаването;
- подпис на издателя.

ТЗ не изисква подписът на издателя да бъде нотариално заверен, както и не изисква да се посочва името на платеща, но с оглед избягването на евентуални спорове и гарантиране на правната сигурност това е препоръчително да се прави.

Много важно е да се отбележи, че ако в записа на заповед сумата е написана едновременно с думи и с цифри, при различие важи сумата, написана с думи, като ако сумата е написана няколко пъти с думи или с цифри, при различие важи най-малката сума (чл. 460, ал. 1 и 2 от ТЗ).

Член 536, ал. 1 от ТЗ регламентира, че документ, който не съдържа някои от реквизитите, регламентирани в чл. 535 от ТЗ, не е запис на заповед, освен в следните изчерпателно изброени случаи:

- запис на заповед, в който не е посочен падежът, се смята платим на предявяване (чл. 536, ал. 2 от ТЗ);
- ако не е уговорено друго, мястото на издаването се смята за място на плащането и за местожителство на издателя (чл. 536, ал. 3 от ТЗ);
- запис на заповед, в който не е посочено мястото на издаването, се смята издаден в мястото, посочено до името на издателя (чл. 536, ал. 4 от ТЗ).

Издателят на запис на заповед отговаря за плащането (чл. 463, ал. 1 от ТЗ).

Записът на заповед може да бъде прехвърлен чрез джиро, като изричната правна уредба на джирото се съдържа в разпоредбите на чл. 466-474 от ТЗ.

Когато издателят е написал в записа на заповед думите „не на заповед“ или друг равнозначен израз, той се прехвърля по реда за прехвърляне на вземания, т.е. по реда на цесията.

В правната теория под термина „джиросване“ се разбира прехвърлянето на записа на заповед чрез джиро. Терминът джиро произлиза от италианската дума *giro*, която означава кръг. По своята правна същност джирото е едностранно волеизявление на законния притежател на записа на заповед, направено в писмена форма, по силата на което той прехвърля собствеността върху записа на заповед на друго лице и с това го превръща в негов законен притежател и по правило поема солидарно задължението да отговаря за неговото неплащане спрямо последващите притежатели на записа на заповед.

Джирото е формална сделка, тъй като трябва да бъде написано върху записа на заповед или върху прикрепен към него лист, наречен алонж. То трябва да се подпише от джиранта. Джирото може да не посочва лицето, в полза на което е направено, или да се състои само от подписа на джиранта (т. нар. бланково джиро). Бланковото джиро, за да бъде действително, трябва да бъде написано на гърба на записа на заповед или на алонжа (чл. 468, ал. 1 и 2 от ТЗ). Джирото на приносител има действие като бланково джиро (чл. 467, ал. 3 от ТЗ). Джирото е безусловна сделка, тъй като не може да се прави под условие (чл. 467, ал. 1 от ТЗ). Джирото трябва да бъде пълно, т.е. за цялата сума по записа на заповед. Според чл. 467, ал. 2 от ТЗ частичното джиро е нищожно. Джирото е неотменима едностранна търговска сделка, то не може да се оттегля.

При джирото на записа на заповед участват две лица, както следва:

- джирант или това е прехвърлителят;
- джиратар или това е приобретателят, т.е. лицето, което придобива правата по записа на заповед. Неговото име следва да бъде изписано на гърба на записа на заповед или на алонжа. При бланковото джиро името на джиратаря не се посочва и тогава то се счита за джиро на приносител.

В търговската практика се използват различни видове джиро, както следва:

- поименно (пълно) джиро, при което изрично е изписано името на джиратаря. На практика това става, като на гърба на записа на заповед или алонжа се изпише следният примерен текст „вместо на мен ХХХ – на заповедта на УУУ“;

- бланково (непълно) джиро, при което се поставя само подписа на джиранта на гърба на записа на заповед или алонжа;
- ректа джиро, при което джирантът поставя на гърба на записа на заповед или алонжа израза „не на заповед“ или друг равнозначен израз. Следва да се уточни, че в такъв случай записът на заповед може да бъде прехвърлен на друго лице само по реда на цесията;
- джиро за събиране, при което джиратарят е упълномощен от джиранта само да събере вземането от длъжника по записа на заповед.

Много важно е да се подчертае, че във всички случаи, когато издателят на записа на заповед е написал думите „не на заповед“ или друг равнозначен израз, записът на заповед се прехвърля по реда за прехвърляне на вземания, т.е. по реда на цесията.

Съгласно чл. 471, ал. 1 от ТЗ държателят на записа на заповед се смята за законен приносител, ако правото му следва от непрекъснатия ред на джирата, дори и когато последното джиро е бланково.

От първостепенно значение при счетоводното третиране на джирото е разпоредбата на чл. 470, ал. 1 от ТЗ, съгласно която **джирантите отговарят** пред приносителя на записа на заповед за плащането на сумата по него **освен ако е уговорено друго**. На практика това друго може да бъде уговорено чрез използване на израза „без отговорност“ при джиросването. Отговорността на джирантите към приносителя е солидарна (чл. 513, ал. 1 от ТЗ). При неплащане на паричната сума по записа на заповед джирантите отговарят като поръчители, защото на основание чл. 505, ал. 1 от ТЗ приносителят може да предяви обратни искиве срещу джирантите. Исковите на приносителя на записа на заповед могат да бъдат предявени срещу всички задължени по записа на заповед лица заедно или поотделно (чл. 513, ал. 2 от ТЗ). Бланковото джиро, както и джирото за събиране нямат гаранционно действие. При ректа джирото джирантът не може да носи отговорност по обратните искиве на правоимащите.

Допустимо е обаче джирантът да забрани последващо джиросване, като в този случай той не отговаря пред лицата, на които записът на заповед е бил джиросан след това (чл. 470 ал. 2 от ТЗ).

Джирото прехвърля всички права по записа на заповед.

При джиро на запис на заповед липсва изискване за уведомяване на издателя (длъжника) за прехвърлянето, каквото изискване се съдържа в правната уредба на цесията.

Падежът на записа на заповед може да бъде:

- на предявяване, т.е. без определен срок;
- на определен срок след предявяването;
- на определен срок след издаването;
- на определен ден (чл. 486, ал. 1 от ТЗ).

Запис на заповед, издаден с падежи, определени по друг начин, или с последователни падежи, е нищожен (чл. 486, ал. 2 от ТЗ).

Запис на заповед на предявяване е платим с предявяването. Много важно е да се подчертае, че при запис на заповед, платим на определен срок след предявяването, предявяването за плащане следва да бъде извършено в срок до една година от издаването. Издателят обаче може да определи по-кратък или по-дълъг срок (чл. 538, ал. 2, във вр. с чл. 477, ал. 1 от ТЗ). Джирантите могат да съкратят сроковете за предявяване (чл. 538, ал. 2, във вр. с чл. 477, ал. 2 от ТЗ). Срокът след предявяването тече от датата, удостоверена от издателя върху записа. Отказът на издателя да удостовери предявяването или да постави дата се установява с протест поради неприемане по реда на чл. 496 от ТЗ, чиято дата се смята като начало на срока след предявяването (чл. 538, ал. 2 от ТЗ). Падежът на записа на заповед на определен срок след предявяването се определя от деня на приемането или от деня на протеста (чл. 488, ал. 1 от ТЗ).

Запис на заповед, платим на определен ден или на определен срок след издаването, трябва да се предяви за плащане на падежа или в един от двата следващи работни дни (чл. 491 от ТЗ). Важно е да се отбележи, че този срок е инструктивен, а не преклузивен.

Записът на заповед трябва да се предяви за плащане на неговия издател. Предявяването за плащане се извършва чрез представяне на оригинала на записа на заповед пред платеща. Издателят трябва да удостовери върху документа, че му е предявен, да постави дата и да се подпише.

При плащането платецът може да иска от приносителя да му предаде записа на заповед и да отбележи върху него, че е платен. Приносителят не може да откаже да приеме частично плащане. При частично плащане платецът може да иска плащането да бъде отбелязано върху записа на заповед и да му се издаде разписка (чл. 492, ал. 1, 2 и 3 от ТЗ).

Плащането на паричната сума по записа на заповед има правоогасяващо действие.

При отказ за плащане от платеща по записа на заповед приносителят трябва да предяви протест, чрез който да бъде установено неплащането по записа на заповед. Протестът поради неплащане на записа на заповед, платим на определен ден или на

определен срок след издаването, трябва да се направи в един от двата работни дни след деня за плащането. Ако записът на заповед е платим при предявяване, протестът трябва да се направи в сроковете по чл. 497, ал. 1 от ТЗ (чл. 498 от ТЗ). Подчертава се, че на основание чл. 514, ал. 1, т. 2 от ТЗ този срок е преклузивен.

Приносител, който не е получил плащането по даден запис на заповед, може да предяви пряк иск както срещу неговия издател, така и срещу джирантите, които носят солидарна отговорност спрямо приносителя (чл. 513, ал. 1 от ТЗ). Исковете срещу платеща се погасяват с тригодишна давност от падежа (чл. 531, ал. 1 от ТЗ). Исковете на приносителя срещу джирантите и срещу издателя се погасяват с едногодишна давност от деня на своевременно извършения протест или от падежа, ако записът на заповед съдържа уговорка „без разноски“ (чл. 531, ал. 2 от ТЗ). Исковете на джирантите помежду им и срещу издателя се погасяват с шестмесечна давност от деня, в който джирантът е платил записа на заповед, или от деня, в който срещу него е предявен иск (чл. 531, ал. 3 от ТЗ).

Правото на иск възниква при наличието на следните две кумулативни предпоставки:

- платещът да е отказал да плати паричната сума на падежа;
- отказът от плащането да е документиран с протест.

Заплащането на лихва по записа на заповед е незадължителен реквизит. Размерът на лихвата трябва да се посочи в записа на заповед, защото в противен случай уговорката за плащане на лихви ще се смята за ненаписана. Ако са уговорени лихви, те текат от датата на издаване на записа на заповед, ако не е посочена друга дата (чл. 459, ал. 1, 2 и 3 от ТЗ).

2. Счетоводни аспекти на записа на заповед

В контекста на приложимите в Република България Национални счетоводни стандарти записът на заповед е финансов инструмент.

Правната уредба (от счетоводна гледна точка) на въпросите, свързани с признаването; класификацията; първоначалните и последващи оценки; обезценките и отписването на финансовите инструменти, се съдържа в Счетоводен стандарт 32 – *Финансови инструменти* (СС 32).

Легалната дефиниция за финансов инструмент се съдържа в § 1 от СС 32, съгласно който финансов инструмент е всеки договор, който поражда едновременно както финансов актив в едно предприятие, така и финансов пасив или инструмент на собствения капитал в друго предприятие. В съответствие с разпоредбите на СС 32 договорното

право за получаване на парични суми или друг финансов актив от друго предприятие представлява финансов актив, докато договорното задължение за предоставяне на парични суми или финансови активи на друго предприятие представлява финансов пасив. Ето защо записът на заповед представлява финансов актив за неговия притежател и финансов пасив за неговия издател.

Подчертава се, че даден финансов актив или финансов пасив се признава само и единствено когато отчитащото се предприятие стане страна в договорните условия на инструмента, като по отношение на записа на заповед това би следвало да е договорната дата (§ 4.1 от СС 32).

Правната уредба на класификацията на финансовите активи се съдържа в § 2 от СС 32.

Ключови фактори за класификацията на финансовите активи са намеренията на ръководството на отчитащото се предприятие за начина на получаване на икономическата изгода от финансовия актив и възможността тези намерения да бъдат реализирани.

В СС 32 са регламентирани четири категории финансови активи, както следва:

- *финансови активи, държани за търгуване.* Тук се включват тези финансови активи, които са придобити от предприятието с цел получаване на печалба, произтичаща от краткосрочни колебания в цените или в дилърски марж;
- *финансови активи, държани до настъпване на падеж.* Тук се включват финансовите активи с фиксирано или определяемо плащане и фиксиран падеж, които предприятието има положителното намерение и възможност да запази до настъпване на падежа им;
- *кредити и вземания, възникнали първоначално в предприятията.* Тук се включват финансовите активи, създадени от предприятието посредством директно предоставяне на пари, стоки или услуги на дадени дебитори;
- *финансови активи, обявени за продажба.* Тук се включват всички финансови активи, които не могат да се класифицират в предходните групи.

Класификацията на записа на заповед като финансов актив (от гледна точка на неговия притежател) може да бъде представена таблично по следния начин:

Категория финансов актив	Класификация на записа на заповед
<i>Финансови активи, държани за търгуване</i>	Запис на заповед с оставащ краткосрочен падеж до 3 месеца от датата на придобиване (по същество това е паричен еквивалент); запис на заповед, придобит с намерение да бъде прехвърлен (джиросан) в краткосрочен период (до 12 месеца) с цел реализиране на печалба
<i>Финансови активи, държани до настъпване на падеж</i>	Запис на заповед с оставащ падеж над 3 месеца от датата на придобиване и придобит от лице, което не е негов първоначален издател с <u>намерение</u> и <u>възможност</u> да се държи до настъпване на падежа
<i>Кредити и вземания, възникнали първоначално в предприятията</i>	Запис на заповед с оставащ падеж над 3 месеца от датата на придобиване и придобит от неговия първоначален издател (например срещу предоставяне на пари, стоки или услуги) с намерение да се държи до настъпване на падежа
<i>Финансови активи, обявени за продажба</i>	Всички финансови активи, които не могат да се класифицират в предходните групи. Запис на заповед с оставащ падеж над 3 месеца от датата на придобиване и придобит с намерение за държане за неопределено време. Тук би следвало да се включват и тези, които отговарят на следните условия: не са държани за търгуване; липса на намерение да бъдат държани до настъпване на падеж; справедливата им стойност не може да се определи с достатъчна степен на надеждност

Важно е да се отбележи, че запис на заповед с оставащ краткосрочен падеж до три месеца от датата на придобиването му (независимо че първоначалният падеж при издаване може да е бил по-голям от три месеца) следва да се третира като паричен еквивалент, когато има намерение да се използва като платежно средство. Парични еквиваленти по смисъла на СС 7 – *Отчети за паричните потоци* са краткосрочни, високоликвидни вложения, които са лесно обратими в съответни парични суми и които съдържат незначителен риск от промяна в стойността им.

Финансовите пасиви се класифицират съобразно целта при поемането им (§ 3.1 от СС 32).

В СС 32 са регламентирани три категории финансови пасиви, както следва:

- *финансови пасиви, държани за търгуване.* Това са финансови пасиви, поети от предприятието с цел получаване на печалба, произтичаща от краткосрочни колебания в цените или в дилърските маржове;
- *финансови пасиви, държани до настъпване на падеж.* Това са финансови пасиви с фиксирано или определяемо плащане и фиксиран падеж, които предприятието има положителното намерение и възможност да запази до настъпване на падежа им;
- *финансови пасиви, възникнали първоначално в предприятието.* Това са финансови пасиви, които са създадени от предприятието посредством директно получаване на пари, стоки или услуги от дадени кредитори.

Записът на заповед като финансов пасив (от гледна точка на неговия издател) следва да бъде класифициран като възникнал първоначално в предприятието финансов пасив.

Когато получаването на пари, стоки или услуги от дадени кредитори срещу издаден запис на заповед е с намерение създадените финансови пасиви да бъдат реализирани незабавно или в близко бъдеще, те се класифицират като държани за търгуване (§ 3.4.2 от СС 32).

Финансовите инструменти се оценяват при първоначалното придобиване по цена на придобиване, която включва:

- а) справедливата стойност на даденото (при финансов актив) или полученото (при финансов пасив) за него вложение;
- б) разходите по извършване на сделка с финансови инструменти, като:
 - хонорари, комисиони и други възнаграждения, изплатени на агенти, брокери, консултанти, дилъри и други, пряко ангажирани със сделката лица;
 - данъци, такси, разрешения и други, изплатени на борси и на регулационни органи;
 - трансферни данъци и мита и други (§ 5.1 от СС 32).

В първоначалната оценка на финансовите инструменти не се включват получените премии и отбивы, финансирания и разпределения на административни и други общи разходи (§ 5.2 от СС 32).

Заложените в СС 32 принципи за последващи оценки на финансовите активи и пасиви и тяхното счетоводно отчитане могат нагледно да бъдат систематизирани посредством следната таблица:

Категория финансов актив	Последваща оценка	Отчитане на промените в балансовата стойност	Нормативно основание
<i>Финансови активи и пасиви, държани за търгуване</i>	Справедлива стойност	Текущ финансов приход или текущ финансов разход	§ 6.1 от СС 32; § 7.1, б. „б“ от СС 32; § 9.3, б. „а“ от СС 32
<i>Финансови активи и пасиви, държани до настъпване на падеж (с изключение на държаните за търгуване, деривативите и онези, които следва да се отчитат по справедлива стойност)</i>	Амортизируема стойност	Текущ финансов приход или текущ финансов разход	§ 6.2 от СС 32 § 7.1, б. „а“ от СС 32
<i>Кредити и вземания и финансови пасиви, възникнали първоначално в предприятията с фиксиран падеж</i>	Амортизируема стойност	Текущ финансов приход или текущ финансов разход	§ 6.2 от СС 32 § 7.1, б. „а“ от СС 32
<i>Кредити и вземания и финансови пасиви, възникнали първоначално в предприятията</i>	Себестойност	X	§ 6.3 от СС 32

Категория финансов актив	Последваща оценка	Отчитане на промените в балансовата стойност	Нормативно основание
<i>без фиксиран падеж и недържани за търгуване</i>			
<i>Финансови активи, обявени за продажба</i>	Справедлива стойност	Текущ финансов приход или текущ финансов разход или преоценъчен резерв, като резервът може да бъде положителна или отрицателна величина	§ 6.1 от СС 32; § 9.3, б. „б“ от СС 32
<i>Финансови активи и пасиви, чиято справедлива стойност не може да бъде определена по надежден начин</i>	Себестойност	X	§ 8.6 от СС 32

По смисъла на § 1 от СС 32:

Амортизируема стойност на финансов инструмент, това е размерът, с който първоначално е бил оценен финансовият инструмент при неговото признаване и коригиран:

- ✓ в посока увеличение – с натрупаната амортизация на всяка разлика между първоначалния размер и размера при падежа;
- ✓ в посока намаление:
 - с вноските от погасяване на главницата; натрупаната амортизация на всяка разлика между първоначалния размер и размера на падежа;
 - с всякакво отчисление за обезценка или несъбираемост.

Метод на ефективната лихва е метод за изчисляване на амортизацията на финансов актив или пасив чрез използване на ефективния лихвен процент.

Ефективен лихвен процент е размерът, който прави точен дисконт на очакваните бъдещи парични потоци до падежа или до следващата дата на пазарна промяна на цените до сегашната нетна преносна стойност на финансов актив или пасив. Ефективният лихвен процент понякога се определя като уравновесен приход до времето на падежа или до следващата дата на пазарна промяна на цените и представлява вътрешната норма на възвръщаемост на финансовия инструмент за определен отчетен период. При изчисляването на ефективния лихвен процент се вземат под внимание всички възнаграждения и такси, платени или получени между страните по договора.

Ефективният лихвен процент се определя като вътрешната норма на възвръщаемост на финансовия актив или пасив за съответния отчетен период. Изчисляването на вътрешната норма на възвръщаемост с калкулатор е трудоемка операция, като най-често приложимо е правилото за пробите и грешките. За изчисляване на ефективния лихвен процент може да се използва финансовата функция IRR на програмния продукт Microsoft Excel.

В съответствие с разпоредбата на § 8.6 от СС 32 финансовите инструменти следва редовно да се проверяват за обезценка. Най-общо казано даден финансов актив е обезценен, когато неговата възстановима стойност е по-висока от балансовата му стойност. Конкретно приложение намират разпоредбите на § 10.1, 10.2, 9.2 и 9.4. от СС 32. Обръщаме внимание на обстоятелството, че в съответствие с разпоредбите на СС 32 на евентуална обезценка биха подлежали и финансовите активи, класифицирани в категорията държани за търгуване. По лично мнение на автора тази постановка се нуждае от задълбочен професионален дебат, което обаче не е цел на настоящата разработка. Обезценката на финансовите активи, отчетени по амортизируема стойност, се отчита като текущ финансов разход (§ 9.4 от СС 32). Обезценката на останалите финансови активи се отчита в намаление на резерва от преоценка, ако той е положителна величина. Сумата на обезценката, превишаваща създадения резерв, се отчита като текущ финансов разход. Когато резервът е отрицателна величина, обезценката се отчита като текущ финансов разход и като намаление на този резерв (§ 10.2 от СС 32).

В редки ситуации или хипотези би могло да се стигне до необходимост от прекласифициране на даден запис на заповед от една класификационна категория финансови активи към друга. Към счетоводно отчитане на прекласифицирането на финансови активи се пристъпва при промяна в първоначалните намерения на ръководството на отчитащото се предприятие по отношение начина на черпене на очакваните бъдещи икономически изгоди от финансовите активи.

Моделът за счетоводно отразяване на прекласифицирането на финансови активи, в съответствие с разпоредбите на СС 32, може да бъде представен чрез следната схема¹:

По смисъла на СС 32 под отписване на финансов инструмент следва да се разбира изваждане на финансов актив или пасив или част от тях от счетоводния баланс на предприятието (§ 1 от СС 32). Предложената дефиниция не е прецизирана в професионален аспект, най-малкото защото финансовите инструменти не се изваждат от счетоводния баланс, а от активите и пасивите на отчитащото се предприятие.

Предприятието отписва изцяло или частично финансовите си инструменти (включително произтичащите от обезпечения) единствено когато договорените права или задължения по тях бъдат

¹ В СС 32 липсва изрична разпоредба, забраняваща прекласификацията към/извън категорията финансови активи, държани за търгуване на вече признати финансови активи.

погасени. Погасяване (изцяло или частично) на договорени права или задължения, произтичащи от финансов инструмент, е налице при:

- реализиране на правата или уреждане на задълженията;
- отказ от правата или отменяне на задълженията;
- изтичане на срока за реализиране на правата или за уреждане на задълженията (§ 11.1 от СС 32).

В контекста на регламентираниите със СС 32 правила за отписване прехвърлен финансов актив следва да бъде отписан само тогава, когато са прехвърлени в значителна степен всички рискове и изгоди от собствеността върху актива. Това означава, че прехвърлянето на даден финансов инструмент (от правна гледна точка) на друго предприятие само по себе си не означава, че той непременно подлежи на отписване.

Примери за прехвърляния, при които се прехвърлят всички значителни рискове и изгоди и финансовият актив следва да бъде отписан, са:

- прехвърляне, при което прехвърлителят не задържа значителни рискове и изгоди под формата на опции или гаранции, свързани с финансовия актив, т.е. безусловна продажба;
- споразумение за продажба и опция за обратно изкупуване, при което цената на обратното изкупуване ще бъде справедливата стойност на финансовия актив към датата на обратното изкупуване.

Примери за прехвърляния, при които не се прехвърлят всички значителни рискове и изгоди и финансовият актив не следва да бъде отписан, са:

- споразумение за продажба и опция за обратно изкупуване, при което цената на обратното изкупуване ще бъде точно определена фиксирана стойност на финансовия актив към датата на обратното изкупуване;
- прехвърляне, при което прехвърлителят остава отговорен спрямо приобретателя за кредитни загуби, които могат да настъпят. Най-типичният пример е, когато придобиващият има право на пълен регресен иск (в случай на несъбиране на сумата по финансовия инструмент) срещу прехвърлителя.

При джирос на запис на заповед, когато се преценява дали прехвърлянето отговаря на критериите за отписване, ключовата разпоредба на ТЗ, която следва да се има предвид, е тази на чл. 470, ал. 1, а именно, че **джирантът отговаря** за плащането на записа на заповед **освен ако е уговорено друго**. Това означава, че ако не е

уговорено друго, въпреки че записът на заповед е прехвърлен от правна гледна точка, от съдържателна гледна точка значителните рискове и изгоди не са прехвърлени и продължават да се носят от джиранта. В такъв случай джирото не отговаря на критериите за отписване на финансов актив и записът на заповед следва да бъде отписан, когато джиратарят събере от издателя сумата по записа. Ако е уговорено, че джирантът няма да носи отговорност при джирото, значителните рискове и изгоди са прехвърлени и по такъв начин са покрити критериите за отписване на финансовия актив.

Ключово правило, заложено в СС 32, е, че ефектите от отписването на финансови инструменти се отчитат като текущи приходи и разходи. В съответствие с разпоредбите на § 11.5 от СС 32 при прехвърляне на финансов актив (което отговаря на критериите за отписване) резултатът от сделката се отчита като текущ финансов приход или текущ финансов разход.

Отписване на финансов инструмент, придружено от възникване на нов финансов инструмент, се отчита като трансформиране на един финансов инструмент в друг (§ 11.4 от СС 32).

Когато се отписва финансов инструмент, за който има създаден резерв от преценка, съответстващият на финансовия инструмент резерв се отразява като текущ финансов приход или текущ финансов разход (§ 11.6 от СС 32).

3. Модели за счетоводно отразяване на записа на заповед и неговото движение

Всички примери и модели за счетоводно отразяване са разработени при допускането, че отчитащите се предприятия прилагат Националните счетоводни стандарти. Примерната счетоводна сметка „Запис на заповед“ се използва за отчитане на субективното право на парично вземане, материализирано в записа на заповед.

Пример 1

На 10.04.X1 г. дружество „В“ купува от дружество „Г“ стока за 10 000 000 лв. на отсрочено плащане за 10 дни, като издава запис на заповед в полза и на заповед на дружество „Г“. Обичайната търговска практика на двете дружества е да извършват своите покупки и продажби с отсрочено плащане за 10 дни. Първоначалното намерение на дружество „В“ е да задържи записа на заповед до неговия падеж. На 15.04.X1 г. поради спешна нужда от налични парични средства дружество „Г“ джирова записа на заповед на дружество „Д“, за което дружество „Д“ заплаща съответна сума, определена на база на

сегашната стойност на записа на заповед. Заплащането е извършено същия ден. На 20.04.X1 г. дружество „Д“ предявява запис на заповед пред неговия издател дружество „В“ за плащане. Същия ден дружество „В“ погасява своето задължение. В конкретната фактическа обстановка:

- А) при джирото не е уговорено друго, поради което дружество „Г“ отговаря за плащането по записа на заповед;
- Б) при джирото е уговорено изрично, че дружество „Г“ няма да отговаря по записа на заповед.

В конкретната фактическа ситуация записът на заповед може да бъде оформен по следния начин :

Гр. София, 10.04.X1 г.	Падеж 20.04.X1 г.
Платим в гр. София	За 10 000 000 лева
ЗАПИС НА ЗАПОВЕД	
<p>На 20.04.X1 г. срещу този запис на заповед ще заплатя на заповедта на дружество „Г“, сумата от 10 000 000 лева (десет милиона лева), която дължа за закупена стока.</p>	
Издател:	
Дружество „В“	
Подпис:	

В конкретната фактическа ситуация, в съответствие с принципа за същественост и доколкото продажбите с отсрочено плащане за 10 дни са обичайна търговска практика, професионално обосновано е становището, че дружество „В“ не е необходимо да отчита първоначално сделката за продажба на стоките и получения запис на заповед чрез прилагане на амортизируема стойност и метод на ефективната лихва.

В случаите, когато кредиторът по търговската сделка (в случая дружество „Г“) желае предсрочно да получи сумата по записа на заповед, това се осъществява чрез джиросването на записа на заповед на трето лице, в конкретния случай дружество „Д“. При тази сделка дружество „Г“ ще получи настоящата стойност (към датата на джирото) на вземането си от дружество „В“. Разликата между номиналната стойност на записа на заповед и действително

получената сума се нарича „сконто“ или „дисконт“. Терминът „сконто“ произлиза от италианската дума *sconto*, която означава отбив.

При определянето на сегашната стойност на записа на заповед в настоящия пример се използва 4% сконтов процент годишно.

Сегашната стойност на записа на заповед се определя по следната формула:

$$PV = \frac{FV}{\left[1 + \left(I \times \frac{1}{360}\right)\right]^N}$$

където:

- PV е настояща стойност на сумата по записа на заповед в деня на джиросването;
- FV е номиналната стойност на записа на заповед;
- I е сконтовият лихвен процент;
- N е броят на периодите (в дни до падежа).

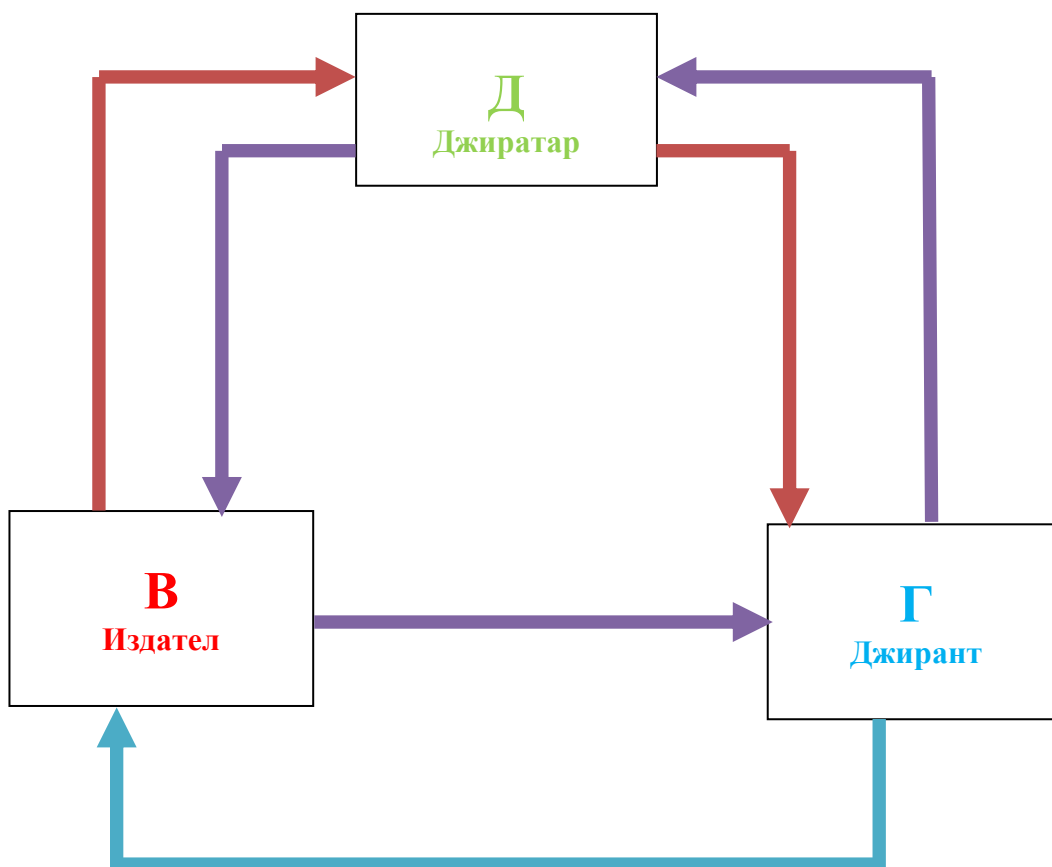
Конкретните изчисления се извършват по следния начин:

$$PV = \frac{10\,000\,000}{\left[1 + \left(0.04 \times \frac{1}{360}\right)\right]^5} = 9\,994\,446 \text{ лв.}$$

Размерът на сконтото се определя на: 10 000 000 – 9 994 446 = 5 554 лв.

За изчисляване на настоящата стойност може да се използва и функцията PV на програмния продукт Microsoft Excel. Синтаксисът е, както следва: PV(Rate; Nper; PMT; FV; Type). В конкретната фактическа ситуация PV(4%/360;5;10000000;0).

Схема на движението на стоките, записа на заповед и паричните потоци в конкретната фактическа ситуация:

Легенда:

- движение на стоки
- движение на запис на заповед
- движение на пари (паричен поток)

Моделът за счетоводно отразяване е, както следва:

1. Дружество „В“

Казус А

Дата	Счетоводна сметка	Стойност Дебит	Стойност Кредит
10.04.X1г.			
	Стоки	10 000 000	
	Задължение към „Г“		10 000 000
15.04.X1г.			
20.04.X1г.			
	Задължение към "Г"	10 000 000	
	Парични средства		10 000 000

Казус Б

Дата	Счетоводна сметка	Стойност Дебит	Стойност Кредит
10.04.X1г.			
	Стоки	10 000 000	
	Задължение към „Г“		10 000 000
15.04.X1г.			
20.04.X1 г.			
	Задължение към "Г"	10 000 000	
	Парични средства		10 000 000

2. Дружество „Г“

Казус А

Дата	Счетоводна сметка	Стойност Дебит	Стойност Кредит
10.04.X1г.			
	Запис на заповед	10 000 000	
	Приходи от продажби		10 000 000
15.04.X1г.			
	Вземане от „Д“	9 994 446	
	Задължение към „Д“		9 994 446
	Парични средства	9 994 446	
	Вземане от „Д“		9 994 446
20.04.X1г.			
	Задължение към „Д“	9 994 446	
	Разход за лихви	5 554	
	Запис на заповед		10 000 000

Казус Б

Дата	Счетоводна сметка	Стойност Дебит	Стойност Кредит
10.04.X1г.			
	Запис на заповед	10 000 000	
	Приходи от продажби		10 000 000
15.04.X1г.			
	Вземане от „Д“	9 994 446	
	Разход за лихви	5 554	
	Запис на заповед		10 000 000
	Парични средства	9 994 446	
	Вземане от „Д“		9 994 446
20.04.X1г.			

3. Дружество „Д“

Казус А

Дата	Счетоводна сметка	Стойност Дебит	Стойност Кредит
10.04.X1г.			
15.04.X1г.			
	Запис на заповед	9 994 446	
	Задължение към "Г"		9 994 446
	Задължение към "Г"	9 994 446	
	Парични средства		9 994 446
20.04.X1г.			
	Парични средства	10 000 000	
	Запис на заповед		9 994 448
	Финансов приход		5 554

Казус Б

Дата	Счетоводна сметка	Стойност Дебит	Стойност Кредит
10.04.X1г.			
15.04.X1г.			
	Запис на заповед	9 994 446	
	Задължение към "Г"		9 994 446
	Задължение към "Г"	9 994 446	
	Парични средства		9 994 446
20.04.X1г.			
	Парични средства	10 000 000	
	Запис на заповед		9 994 446
	Финансов приход		5 554

Пример 2

Дружество „В“ джиросва класифициран като обявен за продажба запис на заповед на дружество „Г“. Прехвърлянето отговаря на критериите за отписване. Балансовата стойност на записа на заповед възлиза на 8 000 лв. Цената на прехвърлянето е в размер на 12 000 лв. За записа на заповед е създаден резерв от преоценки, както следва:

- А) положителна величина в размер на 2 000 лв.;
- Б) отрицателна величина в размер на 2 000 лв.;
- В) няма създаден резерв от преоценка.

Моделът за счетоводно отразяване в условията на казус „А“ е следният:

Счетоводна сметка	Стойност Дебит	Стойност Кредит
Вземане от „Г“	12 000	
Резерв от преоценки	2 000	
Запис на заповед		8 000
Финансов приход		6 000 (12 000- 8 000+2 000)

Моделът за счетоводно отразяване в условията на казус „Б“ е следният:

Счетоводна сметка	Стойност Дебит	Стойност Кредит
Вземане от „Г“	12 000	
Финансов разход	2 000	
Резерв от преоценки		2 000
Запис на заповед		8 000
Финансов приход		4 000 (12 000-8 000)

Моделът за счетоводно отразяване в условията на казус „В“ е следният:

Счетоводна сметка	Стойност Дебит	Стойност Кредит
Вземане от „Г“	12 000	
Запис на заповед		8 000
Финансов приход		4 000

Пример 3

Дружество „В“ джиросва класифициран в категорията кредити и вземания, възникнали първоначално в предприятието, запис на заповед на дружество „Г“. Джирото е без отговорност на дружество „В“ спрямо дружество „Г“. Балансовата стойност на записа на заповед е 10 000 лв. Условието по сделката са, както следва: цена на прехвърлянето 11 000 лв.; прехвърляне на 20.04.X1 г.; дружество „В“ ще придобие обратно прехвърления запис на заповед на 03.11.X1 г. за сумата от 11 200 лв.; плащане в деня на прехвърлянето и обратното придобиване.

В конкретната фактическа обстановка прехвърлянето на записа на заповед не отговаря на условията за отписване, защото въпреки че от правна гледна точка записът на заповед е прехвърлен, от съдържателна гледна точка всички рискове и изгоди от собствеността не са прехвърлени. По същество сделката представлява получаване (предоставяне) на обезпечен заем, като записът на заповед служи за обезпечение. Разликата между цената на първоначалното прехвърляне и тази на обратното придобиване представлява лихва.

Моделът за счетоводно отразяване в конкретната фактическа ситуация е следният:

- На 20.04.X1 г.

Счетоводна сметка	Стойност Дебит	Стойност Кредит
Парични средства	11 000	
Краткосрочен заем от „Г“		11 000

- На 03.11.X1 г.

Счетоводна сметка	Стойност Дебит	Стойност Кредит
Разход за лихви	200	
Краткосрочен заем от „Г“		200
Краткосрочен заем от „Г“	11 200	
Парични средства		11 200

Пример 4

Дружество „А“ придобива запис на заповед от дружество „Б“, за което придобиване ще заплати 10 000 лв. Дружество „А“ е заплатило 400 лв. хонорари на пряко ангажирани със сделката лица. Дружество „А“ класифицира придобития запис на заповед, както следва:

- А) държан за търгуване;
- Б) финансови активи, държани до настъпване на падеж.

В разпоредбите на СС 32 – *Финансови инструменти*, касаещи първоначалната оценка на финансовите инструменти (§ 5.1 и § 5.2 от СС 32), липсва изрична разпоредба разходите по сделката да не се включват в първоначалната оценка на тези финансови активи, които се отчитат по справедлива стойност в печалбата или загубата. Поради това и при двата казуса моделът за счетоводно отразяване е следният:

Счетоводна сметка	Стойност Дебит	Стойност Кредит
Запис на заповед	10 400	
Задължение към „Б“		10 000
Парични средства		400

Пример 5

Към 31.12.X1 г. балансовата стойност на притежаван от дружество „А“ запис на заповед е 8 000 лв. Няма създаден резерв от преоценки и е налице следната фактическа обстановка:

- А) справедлива стойност 7 000 лв.; записът на заповед е класифициран като държан за търгуване;
- Б) справедлива стойност 10 500 лв.; записът на заповед е класифициран като държан за търгуване;

В) справедлива стойност 7 000 лв.; записът на заповед е класифициран като обявен за продажба, няма създаден резерв от преоценки;

Г) справедлива стойност 10 500 лв.; записът на заповед е класифициран като обявен за продажба, няма създаден резерв от преоценки.

Моделът за счетоводно отразяване на последващата оценка на финансовите активи е следният:

Казус	Счетоводна сметка	Стойност Дебит	Стойност Кредит
А	Финансов разход	1 000	
	Запис на заповед		1 000
Б	Запис на заповед	2 500	
	Финансов приход		2 500
В	Финансов разход <i>Или</i> Резерв от преоценки (в зависимост от счетоводната политика на дружеството)	1 000	
	Запис на заповед		1 000
Г	Запис на заповед	2 500	
	Финансов приход <i>Или</i> Резерв от преоценки (в зависимост от счетоводната политика на дружеството)		2 500

Пример 6

Към 31.12.X1 г. балансовата стойност на притежаван от дружество „А“ запис на заповед е 8 000 лв., а възстановимата стойност възлиза на 5 000 лв., т.е. налице е обезценка на финансовия актив. Записа на заповед се класифицира като обявен за продажба. За записа на заповед е създаден резерв от преоценки, както следва:

- А) положителна величина в размер на 2 000 лв.;
- Б) отрицателна величина в размер на 4 000 лв.;
- В) няма създаден резерв от преоценка.

Моделът за счетоводно отразяване в условията на казус „А“ е следният:

Счетоводна сметка	Стойност Дебит	Стойност Кредит
Разход за обезценки	1 000	
Резерв от преоценки	2 000	
Корективна сметка за обезценки		3 000

Моделът за счетоводно отразяване в условията на казус „Б“ е следният:

Счетоводна сметка	Стойност Дебит	Стойност Кредит
Разход за обезценки	3 000	
Резерв от преоценки		3 000

Моделът за счетоводно отразяване в условията на казус „В“ е следният:

Счетоводна сметка	Стойност Дебит	Стойност Кредит
Разход за обезценки	3 000	
Корективна сметка за обезценки		3 000

Пример 7

На 30.12.X1 г. дружество „А“ (джиратар) придобива запис на заповед, за което заплаща на прехвърлителя (джирант) дружество „Б“ 25 000 лв. Издател на записа на заповед е дружество „И“. Издаденият запис на заповед е на стойност 28 000 лв. Падежът на записа на заповед е на 30.12.X4 г. На същата дата дружество „А“ предявява записа на заповед на дружество „И“, при което дружество „И“ превежда на дружество „А“ цялата сума по записа на заповед. Дружеството има намерение да задържи записа на заповед до неговия падеж и го класифицира като финансов актив, държан до настъпване на падеж.

За решаване на примера на първо място е необходимо да се определи ефективната лихва.

Ефективната лихва или така наречената вътрешна норма на възвръщаемост (Internal rate of return) се определя чрез използване на следната формула:

$$IRR = \frac{28\,000}{(1+r)^3} = 25\,000$$

След извършване на изчисленията се получава ефективен лихвен процент в размер на 3.85%.

За изчисляването на ефективния лихвен процент може да се използва и финансовата функция IRR на програмния продукт Microsoft Excel. Синтаксисът е, както следва: IRR(values;guess). Таблицата в Microsoft Excel би изглеждала по следния начин:

A	B
1	-25 000
2	0
3	0
4	28 000
5	=IRR(A1:A4)

Амортизируемата стойност на финансовия актив в началото и края на всеки отчетен период, както и лихвата се определят с помощта на следната помощна таблица:

Периоди	Амортизируема стойност в началото на периода	Ефективен лихвен процент (IRR)	Лихва, определена при прилагане на ефективен лихвен процент	Вноски по главницата	Амортизируема стойност в края на периода
1	2	3	4 = 2 * 3	5	6 = 2 + 4 - 5
30.12.X1 г.	25 000.00				25 000.00
30.12.X2 г.	25 000.00	3.85%	962.50		25 962.50
30.12.X3 г.	25 962.50	3.85%	999.56		26 962.06
30.12.X4 г.	26 962.06	3.85%	1 038.04	28 000.00	0.00
Общо			3 000.10	28 000.00	

Моделът за счетоводно отразяване е следният:

Дата	Счетоводна сметка	Стойност Дебит	Стойност Кредит
30.12.X1 г.			
	Запис на заповед	25 000.00	
	Задължение към „Б“		25 000.00
	Задължение към „Б“	25 000.00	
	Парични средства		25 000.00
30.12.X2 г.			
	Запис на заповед	962.50	
	Приход от лихви		962.50
30.12.X3 г.			
	Запис на заповед	999.56	
	Приход от лихви		999.56
30.12.X4 г.			
	Запис на заповед	1 038.04	
	Приход от лихви		1038.04
	Парични средства	28 000.00	
	Запис на заповед		28 000.00

Пример 8

А) Дружество „В“ притежава запис на заповед. Балансовата стойност на записа на заповед е 7 000 лв. Записът на заповед е класифициран в категорията финансов актив, обявен за продажба. За записа на заповед няма създаден преоценъчен резерв. Счетоводната политика на дружеството е разликите от промените в оценките на финансовите инструменти, класифицирани в категорията финансови активи, обявени за продажба, да се отчитат в увеличение или намаление на резерва от преоценки. На 20.04.X1 г., поради промени в намеренията на ръководството, дружеството прекласифицира записа на заповед в категорията финансови активи, държани до настъпване на падеж. Справедливата стойност на записа на заповед на 20.04.X1 г. възлиза на 8 000 лв.

Б) Дружество „В“ притежава запис на заповед. Балансовата стойност на записа на заповед е 7 000 лв. Записът на заповед е класифициран в категорията финансов актив, държан до настъпване на падеж. На 20.04.X1 г. поради промени в намеренията на ръководството дружеството прекласифицира записа на заповед в категорията финансови активи, държани за търгуване. Справедливата стойност на записа на заповед на 20.04.X1 г. възлиза на 9 000 лв.

В) Дружество „В“ притежава запис на заповед. Балансовата стойност на записа на заповед е 7 000 лв., като има формиран резерв от преоценки в размер на 1 000 лв. Записът на заповед е класифициран в категорията финансов актив, обявен за продажба. На 20.04.X1 г., поради промени в намеренията на ръководството, дружеството прекласифицира записа на заповед в категорията финансови активи, държани за търгуване. Справедливата стойност на записа на заповед на 20.04.X1 г. възлиза на 7 000 лв.

Г) Дружество „В“ притежава запис на заповед. Балансовата стойност на записа на заповед е 7 000 лв. Записът на заповед е класифициран в категорията финансов актив, държан до настъпване на падеж. На 20.04.X1 г., поради промени в намеренията на ръководството, дружеството прекласифицира записа на заповед в категорията финансови активи, обявени за продажба. Справедливата стойност на записа на заповед на 20.04.X1 г. възлиза на 10 000 лв.

Моделът за счетоводно отразяване е следният:

Казус	Счетоводна сметка	Стойност Дебит	Стойност Кредит
А			
	Запис на заповед (категория държан до падеж)	8 000	
	Запис на заповед (категория обявен за продажба)		7 000
	Резерв от преоценки		1 000
Б			
	Запис на заповед (категория държан за търгуване)	9 000	
	Запис на заповед (категория държан до падеж)		7 000
	Финансов приход		2 000
В			
	Запис на заповед (категория държан за търгуване)	7 000	
	Запис на заповед (категория обявен за продажба)		7 000
Г			
	Запис на заповед (категория обявен за продажба)	10 000	
	Запис на заповед (категория държан до падеж)		7 000
	Финансов приход		3 000

Пример 9

Дружество „А“ притежава запис на заповед, издаден от дружество „Б“. Записът на заповед е класифициран в категорията финансови активи,

обявени за продажба. На 20.04.X1 г. справедливата стойност на записа на заповед е 1 200 лв.; балансовата стойност е 1 200 лв.; създаденият за него резерв от преоценки е 200 лв. Дружество „В“ притежава запис на заповед, издаден от дружество „Г“. На 20.04.X1 г. дружество „А“ сключва сделка за замяна с дружество „В“, при което дружество „А“ заменя притежавания от него запис на заповед (издаден от дружество „Б“) срещу притежавания от дружество „В“ запис на заповед (издаден от дружество „Г“). Справедливата стойност на притежавания от дружество „В“ запис на заповед към 20.04.X1 г. е 1 400 лв. Не се предвижда доплащане за извършената замяна. Уговорено е, че дружество „А“ и дружество „В“ няма да носят отговорност по заменените записи на заповед.

В съответствие с разпоредбата на § 5.1 от СС 32 цената на придобиване на финансов инструмент включва *справедливата стойност на даденото*.

Моделът за счетоводно отразяване е следният:

Дата	Счетоводна сметка	Стойност Дебит	Стойност Кредит
20.04.X1 г.			
	Запис на заповед, издаден от „Г“	1 200	
	Запис на заповед, издаден от „Б“		1 200
	Резерв от преоценки	200	
	Финансов приход		200
			(1 200-1 200+200)

Пример 10

Дружество „А“ притежава запис на заповед, издаден от дружество „Б“. Записът на заповед е класифициран в категорията финансови активи, обявени за продажба. На 20.04.X1 г. балансовата стойност на записа на заповед е 800 лв.; създаденият за него резерв от преоценки е отрицателна величина (200) лв. На 20.04.X1 г. дружество „А“ дарява притежавания от него запис на заповед, като няма да носи отговорност по него.

Моделът за счетоводно отразяване е следният:

Дата	Счетоводна сметка	Стойност Дебит	Стойност Кредит
20.04.X1 г.			
	Разход за дарение	800	
	Финансов разход	200	
	Резерв от преоценки		200
	Запис на заповед		800

Заключение

Въз основа на изложеното в разработката може да се обобщи, че водещите критерии при първоначалното класифициране на финансовите активи са намеренията на ръководството на отчитащото се предприятие за начина на получаване на икономическата изгода от финансовия актив и възможността тези намерения да бъдат реализирани. При прехвърляне на запис на заповед чрез джиро ключовата преценка, която следва да бъде извършена при вземане на решение дали прехвърлянето отговаря на критериите за отписване, е дали джирантът продължава да носи отговорност за плащането по прехвърления запис на заповед. Разпространението на записа на заповед в търговския оборот на страната изисква добро познаване на неговите правни и счетоводни аспекти с цел осигуряване на информация, която да е полезна за потребителите на финансови отчети.

Библиографска справка

1. Владимиров, И. София, „Ромина“, 2006 г., стр. 419-426.
2. Рачев, Ф. и колектив. „Търговско право“, София, УИ „Стопанство“, 1999 г., стр. 592-634.
3. Търговски закон, обн., ДВ, бр. 48 от 18 юни 1991 г., посл. изм. и доп., ДВ, бр. 64 от 18 юли 2020 г.
4. Счетоводен стандарт 32 – Финансови инструменти, обн., ДВ, бр. 30 от 7 април 2005 г., посл. изм. и доп., ДВ, бр. 86 от 26 октомври 2007 г.